
KİTAP TANITIMI

Mustafa KALAYCI*

Sünnete Farklı Yaklaşımlar

Yazar: Prof. Dr. Hüseyin Çelik

Yayınevi: Hiper Yayın

Basım Yeri ve Zamanı: İstanbul, 2019.

Tevrat, Zebur ve İncil gibi diğer ilahi kitaplar insanlar tarafından tahrif edilmelerine rağmen Kur'an-ı Kerim tahrif edilmeden günümüze kadar ulaşmıştır. Fakat günümüzde mevcut olan; "Sadece Kur'an bize yeter" düşüncesi de farklı bir tahrif şeklidir. Çünkü bu düşüncenin arkasında ya sünneti tamamen reddetmek ya da onu geri plana ötelemek vardır. Konunun önemi ve ehemmiyetinden dolayı bazı ilim adamları bu meseleye hassasiyetle eğilmeye çalışmışlardır. Tanıtımını yapacağımız eserin bu yönde hazırlanmış, üzerinde titiz çalışmalar yapılmış ve uzun uğraşlar sonucu ortaya çıkmış olması okuyucu üzerinde olumlu etki oluşturacaktır. Müellif bu noktanın önemine eserinde şu şekilde ifade etmektedir: "*Kur'an hakkında fazla bir şey söylemeyen art niyetli kimseler hadisler hakkında yanlış beyanlarda bulunmaktan da hiç geri durmamışlardır. Hadislerin Kur'an'dan sonra dinin temel ikinci kaynağı olması, farklı mezhepler tarafından kendi düşüncelerini destekleyecek şekillerde kullanılmaya çalışılması, kasıtlı olarak batılılar tarafından sahte delillerle saldırıya maruz kalması, günümüzde de müsteşriklerin kaynaklarından beslenen bazı Müslüman çevrelerin cahilane saldırılara maruz kalmış olması, bizi böyle bir çalışmaya itti.*"

Hiper yayınlarından çıkan eser *Sünnette Farklı Yaklaşımlar* ismini taşımaktadır. Adıyaman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hüseyin Çelik tarafından kaleme alınmıştır. Adından da anlaşılacağı üzere, konu hakkında yazılan mevcut kitap ve makaleler tek tek gözden geçirilerek sünnetin lehinde ve aleyhinde yazılmış eserler incelenmiş, delilleri ortaya konularak bu delillerin değerlendirmesi yazar tarafından yapılmıştır.

Müsteşriklerin sünnetle ilgili çalışmalarının ilk etkilerini İngilizlerin işgal ettiği Hindistan ve daha sonra Mısır'da görülmesine dikkat çeken müellif, okuyucunun akli temellendirmeler yapmasını amaçlamaktadır. Eser 194 sayfa olup önsöz, üç bölüm, sonuç ve kaynakça kısımlarından oluşmaktadır.

* Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, İslam Mezhepler Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi.

Yazar birinci bölümde sünnet ve hadisin tanımlamalarını yaparak arasındaki farkları anlatmış, okuyucuya sünnetle ilgili gerekli ve doyurucu teorik bilgiler vermiştir. Daha sonra müellif Hz. Peygamberin fiillerinin senet ve bize ulaşması ve bağlayıcılık açısından taksimi ile önde gelen İslam alimlerinin görüşlerine yer vermiştir. Yazar; Peygamberimize has olan ve olmayan sünnetleri de anlattıktan sonra sünnetin önemini şu cümlelerle çarpıcı bir şekilde dile getirerek okuyucunun dikkatini bu yöne çekmeyi amaçlamaktadır. *“Kur’an ile sünnet bir bütündür. Kur’an’ı doğru anlamak için sünnete ihtiyaç olduğu gibi sünneti de doğru anlayabilmek için Kur’an’a ihtiyaç vardır. Sünnetsiz Kur’an, Kur’an’sız da sünnet olmaz. Din Kur’an ve sünnet bütünlüğünden meydana gelmektedir. Sünneti kabul etmemek, dinin bir kısmını reddetmek demektir.”* *“İslam bir hayat nizamıdır ve bunu hayata en iyi uyarlayan kişide Hz. Peygamberdir. Bu sebeple sünnete sarılmak Kur’an’a sarılmak, sünneti yaşamak Kur’an’ı yaşamaktır. O halde sünnete uymak, İslam’ı hayata uyarlamanın en iyi yoludur. Eğer Hz. Peygamberin sünneti olmaz ise herkes kendine göre bir sünnet geliştirir ki bu da İslam’ın tevhit düşüncesine terstir.”*

İkinci bölümde ise sünnete farklı yaklaşımlar; “Sünnetin Kabulüne Yönelik Yaklaşımlar ve Sünnetin İnkârına Yönelik Yaklaşımlar” şeklinde iki başlık altında ele alınmıştır. Önce sünneti kabule yönelik yaklaşımlar anlatılmıştır. Sahabenin sünnet anlayışında; Ümmü Yakub ve Abdullah b. Mes’ud arasındaki diyalog anlatılmış, Haşr suresi 59. ayetinde geçen “Peygamber size ne verdiyse onu alın, size neyi yasak ettiyse ondanda sakının” ilahi emrinin nasıl anlaşılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Daha sonra tabiin ve mezheplerin sünnet anlayışı hakkında okuyucuya doyurucu bilgiler verilmektedir. Yazar kitabın ilerleyen sayfalarında ise sünnetin inkârına yönelik yaklaşımları anlatarak önde gelen temsilcilerinden olan Goldziher, Schacht ve Junynboll hakkında bilgi vererek bu müsteşriklerden etkilenen Hindistan’da Seyyid Ahmed Han ve Ahmed Perviz’in fikirlerini anlatmış, İngilizlerin özellikle “cihad” anlayışı üzerinde neden ve nasıl etki ettikleri gözler önüne serilerek, Mısır’da etkili olan ve bu akımın öncüleri arasında yer alan Cemaleddin Efgani, Muhammed Abduh ve Onun talebesi Reşid Rıza’nın fikirleri üzerinde durmaktadır. Türkiye’de de Zakir Kadiri ve Said Hatipoğlu isimleri zikredilerek yazar şu sözlerle durumun ehemmiyetine vurgu yapmıştır: *“Kuraniyyun hareketi ümmetin elinden Kur’an ve Sünneti alma çabasıdır. Ümmeti tekrar eski cahiliye yaşantısına döndürme gayretidir. Sünnetten uzaklaşan bir milletin Kur’an’dan uzaklaşması daha kolay olacaktır. Sünnet olduğu müddetçe insanları Kur’an’dan uzaklaştırmak veya ayetleri istenildiği şekillerde anlamlar yüklemek mümkün değildir. Her ayeti doğrulayıcı, onu tasdik edici bir sünnet vardır denir. Yani sünnetler ayetleri doğrulamada en önemli referanslardır. Ayetleri yanlış yorumlayabilmek için önce o ayetle ilgili sünneti ortadan kaldırmak gerekir. Sünnetler ortadan kalktıktan sonra ayetler istenilen şekillerde tevil edilebilir.”* Müellif daha sonra da sünneti reddedenlerin delillerini irdeleyip akli ve nakli temellendirmelerle Kur’an bize yeter diyenlerin çıkmazlarını okuyucunun değerlendirmesine sunmuştur.

Üçüncü bölümde Kur'an'ın ve sünnetin korunmuşluğu meselesi ele alınmıştır. Önce Kur'an-ı Kerim'in Semai ve arzi boyutta korunmasına değinilerek Kur'an'ın ve sünnetin nasıl ezberlendiği, nasıl yazıya geçirildiği detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Müellif Kur'an ve sünnetin sahabeler tarafından bize ulaştırılmasından hareketle şunları söylemektedir: *“Netice itibariyle hem Kur'an hem de sünnet aralarında bazı farklılıklar olsa da hem hıfz hem de kitabet yolu ile korunmuşlardır. Kur'an'ı ve hadisleri yazan ve ezberleyen aynı kimselerdi. Her ikisi de aynı kaynaktan geldiğine göre birini kabul edip diğerini kabul etmemek kendi içerisinde bir çelişki olacaktır. Kur'an'ı ve sünneti aynı kişiler ezberleyip yazdıklarına göre, neye göre bunlardan birini alıp diğerini reddeceğiz?”* Müellif bunun gibi okuyucuyu düşündüren sorular sorarak okuyucunun akli temellendirmeler yapmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Yazar eserin devamında hadislerin yazımı konusunu işledikten sonra hadislerin Peygamberimizin vefatından iki yüzyıl sonra yazıldığı tezini çürütecek bilgiler verdikten sonra bu konu hakkında şunları dile getirmektedir: *“Kısaca söylemek gerekirse sahabe döneminde yazıya aktarılmaya başlayan hadisler, Tabiin döneminde daha da genişleyerek devam etmiştir. Hadislerin tedvin edildiği II. asır ise hadislerin ilk kez yazıya aktarılması değil, resmi olarak ilk tedvin edildiği dönemdi. Bu döneme kadar, sahabe ve tabiinden yaklaşık 450 kişi hadis yazmışlardı. Hadisler Hz. Peygamber döneminde yazıya aktarılmaya başlanmıştı. Fakat halife olan Ömer b. Abdilaziz, alimlerin azalmasından endişeye kapılarak alimlerin ve ilimlerin yok olabileceği düşüncesinden hareketle dönemdeki alimlerden hadisleri tedvin etmelerini istemişti.”* Müellif sünnetin korunması noktasında ise korunmanın sadece yazı ile olmayacağını eğer böyle olsaydı Yahudilere inen Tevrat'ın yazılı levhalar halinde inmesine rağmen tahrif edildiğini, Kur'an'ın korunmasının ise yaşayarak olduğunu beyan etmiş, sünnet olmadan Kur'an'ı yaşamanın mümkün olmadığını ve Kur'an'ın ancak bu şekilde korunacağı noktasına da vurgu yaparak sünnetin önemini anlatmaktadır.

Sonuç bölümünde ise asıl sorunun Kur'an'ın anlaşılması düşüncesinin değil, doğru anlaşılma probleminin olduğu vurgulanarak zaman içerisinde bu yanlış anlama ve yorumlamadan ortaya çıkan Hariciye ve Şia mezheplerinden örnekler verilmiş, Kur'an'ı doğru anlamının ancak sünnetle mümkün olacağı, bunun başka bir şekilde mümkün olmayacağı beyan edilerek şu cümlelere yer verilmiştir. *“Kur'an'ın doğru anlaşılmasında en önemli şey Hz. Peygamberin sünnetidir. Çünkü Kur'an, Hz. Peygambere nazil olmuş ve onu açıklama görevi bizzat O'na verilmiştir. Kur'an'ı tahrif etmek isteyen kimseler için en büyük engel sünnetlerin var olmasıdır. Onlar var olduğu müddetçe ayetler yanlış tevil edilmeyecek, art niyetli insanlar istediklerini Kur'an'a söyletemeyeceklerdir.”* Yazar bu sözleriyle sünnet olmadan bazı art niyetli insanların kendi hevesleri uğruna Kur'an'ı istedikleri şekilde tevil edebilecekleri tehlikesine vurgu yapmaktadır.